

Notitie dekkend aanbod MHB

versie sept 2019 0.4

Deze notitie beoogt de lezer te informeren over de actuele ontwikkelingen ten aanzien van MHB-onderwijs in het SWV Drechtsteden. Daarnaast wordt een beeld geschetst van de mogelijkheden voor het verder door ontwikkelen daarvan, waaraan het SWV samen met de scholen wil bouwen in de komende 4 jaar.

Ook meer en hoogbegaafde leerlingen hebben recht op een passend onderwijsaanbod zo thuisnabij mogelijk. De scholen in het SWV hebben binnen de basisondersteuning een aanbod voor meer en hoogbegaafde leerlingen op verschillende niveaus. Het verschilt per school wat dat aanbod inhoudt, er is beleid gemaakt vanuit verschillende visies op hoogbegaafdheid. Dat maakt dat een leerling in de regio onderwijs op maat kan ontvangen.

Dit vraagt de volgende stappen van scholen:

- Onderwijsbehoeften van de leerling in kaart brengen, bijv. middels een OPP
- Onderzoeken hoe aan deze onderwijsbehoeften tegemoetgekomen kan worden met het eigen aanbod of in samenwerking met een andere school.
- Maken van een plan van aanpak en deze regelmatig evalueren.

De scholen hebben voor bovenstaande kennis en kunde in huis middels:

- Een opgeleide specialist MHB op bestuursniveau. Deze kan te rade gaan bij collega's in de Drechtsteden werkzaam bij andere schoolbesturen in het Lerend Netwerk.
- Een kernteam (orthopedagoog en twee onderwijsspecialisten) vanuit het SWV (evt. ondersteund door SWV-collega's met specialisatie MHB).
- Geschoolde schoolteamleden vanuit de projectmiddelen MHB 2016-2020.

De scholen in het SWV hebben in 2016 gekozen om de beschikbare geormerkte middelen te besteden aan het vergroten van kennis en kunde op de basisscholen. Schoolbesturen hebben eigen initiatieven ontplooid voor het formuleren van HB-beleid en het opzetten van onderwijsaanbod op bijvoorbeeld niveau 4 zoals een plusklas. Ook zijn er VO-scholen die een extra onderwijsaanbod hebben op het gebied van hoogbegaafdheid waar PO-leerlingen in groep 7 en 8 gebruik van kunnen maken aanvullend op het basisschoolaanbod. Scholen maken hiertoe onderling afspraken.

Het moge duidelijk zijn dat deze verschillende mogelijkheden puzzelstukken zijn in het vormen van passend aanbod. Afstemming op de mogelijkheden van de leerling, afstemming van verschillend aanbod, het bewaken van de voortgang in het werken aan specifieke vaardigheidsdoelen en regievoering is de taak van de stamschool.

Wat past bij de mogelijkheden en ondersteuningsbehoeften van de leerling is leidend voor de samenstelling van het onderwijsaanbod. De leerling staat centraal. Een school moet kunnen aantonen op welke manier er voldaan wordt aan de ontwikkelbehoeften van de leerling en ook

op welke gronden geconcludeerd wordt dat het niet langer aan deze behoeften kan voldoen. De school spant zich in het eigen aanbod te vergroten, enerzijds met ontwikkeling van kennis en kunde, anderzijds met het zoeken naar aanvullend aanbod van scholen binnen of buiten het eigen schoolbestuur.

Ontwikkelingen

We zien een tendens dat particuliere scholen en andere scholen buiten het SWV zich sterk profileren op het gebied van hoogbegaafdheid. Het SWV heeft geen zicht op of invloed op de kwaliteit van dit aanbod.

Gemeenten vragen het SWV soms naar de reden waarom er door ouders leerlingvervoer wordt aangevraagd. Wanneer het SWV niet de onderbouwing kent kan de keuze voor een minder thuisnabije school niet worden bekrachtigd en zal een gemeente wellicht leerlingvervoer niet toekennen.

Scholen dienen in hun gesprekken met ouders het eventuele aanbod en de effecten te bespreken zodat zij goed geïnformeerd over (on)mogelijkheden een keus kunnen maken voor hun kind.

In ons samenwerkingsverband hebben we nog geen niveau 5 aanbod, dit is een sterk gespecialiseerd aanbod zoals fulltime HB-onderwijs of onderwijs voor HB-kinderen die sociaal emotioneel vastlopen. In gemeenten buiten ons samenwerkingsverband zijn er enkele scholen die een regionale functie hebben op het gebied van gespecialiseerd onderwijs. We zien dat deze scholen vollopen.

Dit is de reden dat het SWV de komende periode zich inspant de huidige voortschrijdende ontwikkeling op onze basisscholen verder te ondersteunen en te onderzoeken in welke vorm een eigen niveau 5 voorziening kan worden ontwikkeld.

Het SWV heeft zich als doel gesteld het aanbod van de eigen scholen te verbreden en verdiepen zodat leerlingen zo thuisnabij mogelijk een passend onderwijsaanbod kunnen ontvangen. Toch kan het zijn dat een school concludeert na alle inspanningen dat een specialistischer aanbod van buiten het samenwerkingsverband voor deze leerling verreweg toch passender is. Deze conclusie zal naar het SWV onderbouwd moeten worden vanuit de inzet van het beschikbare aanbod en de resultaten zoals is geschreven in bovenstaande stappen. Deze stappen moeten door orthopedagoog en HB-specialist kunnen worden onderbouwd,

Stappen in de ondersteuningsroute

De te belopen ondersteuningsroute wordt geïllustreerd met aandachtspunten vanuit theorie.

- ❖ De school signaleert structureel onderwijsondersteuningsvragen van leerlingen middels handelingsgericht werken.
- ❖ Bij twijfel of er sprake is van onderpresteren of de noodzaak van een aangepast lesaanbod wordt de signaleringslijst hoogbegaafde leerlingen ingezet en de vijf stappen gevolgd voor een plan op maat: toetsen, te ontwikkelen vaardigheden formuleren,

beschrijven van het huidig kennisniveau en de leemtes, uitgaan van interessegebieden en doelen en aanbod voor lange of korte termijn beschrijven (OPP)

- Het aanbod voor kinderen waarbij kennis bekend is en goed wordt toegepast moet anders zijn dan voor kinderen die op ontdekkingsreis gaan en samenhang zoeken in kennis. Het uit de kaders kunnen stappen en een metacognitieve benadering van een real-life probleem is voor deze leerlingen essentieel. Er is een verschil in verdieping (zelfde lesinhoud maar moeilijker), verhoging (hoger abstractieniveau) en verbreding (ander aanbod naast het reguliere onderwijsaanbod). De taxonomie van Bloom ordent de denkvaardigheden van laag naar hoog en gaat uit van zes manieren om het denken van kinderen te stimuleren.
  - Zet niet het mogelijke schoolaanbod maar altijd het kind centraal; Betts en Neihart (1988) hebben zes typeringen van hoogbegaafde leerlingen beschreven, maar daarvan zijn er vijf die onderpresteren, waarin onderscheid gemaakt kan worden in relatief onderpresteren (resultaten zijn nog gemiddeld) en absoluut onderpresteren (resultaten zijn ondergemiddeld). Om onderpresteren te ondervangen geven Althuizen, De Boer en Van Kordelaar (2017) een aantal sleutelwoorden om de omgeving te optimaliseren: **vertrouwen** in de leerling als mens, je mag er zijn; **ruimte** om jezelf te mogen zijn, **verdieping en verbreding** te zoeken, **fouten** te maken, te **discussiëren**; **contact** door authenticiteit van de leerkracht, het willen begrijpen van de leerling, **oprecht interesse** heeft en investeert in het contact met de ouders. Van Vlokhoven (2019) voegt daaraan toe: het **serieus nemen** van de leerling door transparant te zijn in de reden van je aansturing, de ontwikkeling van de leerling mogelijk maken door **eisen en doelen** te stellen, aan te sluiten bij **interesses en veiligheid** binnen de groep te bewaken.
  - Wallace (2002) ontwikkelde het TASCwiel (Thinking Actively In Social Context) als richtlijn hoe de omgeving de hersens kan helpen te ontwikkelen en hoe dit in projecten vorm kan krijgen. TASC bevat acht opeenvolgende fasen voor werkvoorbereiding, uitvoering en evaluatie, en is zo een verzameling van taakgerichte activiteiten in een sociale context met als doel het leren leren (Van Gerven, 2008).
  - SLO (2003) kent een checklist, waaraan het aanbod voor talentontwikkeling moet voldoen (microniveau). Deze criteria moeten ingebed zijn in de afspraken die schoolbreed zijn vastgelegd (mesoniveau). Goede verrijkingstaken: • doen een beroep op creativiteit • zijn open (opdrachten) • hebben een hoog abstractieniveau • hebben een hoge mate van complexiteit • bieden meerwaarde ten opzichte van reguliere leerstof • stimuleren een onderzoekende houding • doen beroep op zelfstandigheid van de leerling • lokken een reflectieve houding uit • doen beroep op metacognitieve vaardigheden • lokken interactie uit. (SLO in De Boer & Boij, 2010)
- ❖ Het leerlingprofiel dat hieruit voortkomt met de benodigde aanpassingen in het onderwijs wordt ingevuld met de mogelijkheden **binnen de school en binnen het SWV**. Gebruik hierbij de expertise, know-how en het netwerk van de specialist hoogbegaafdheid van het eigen schoolbestuur. Zij heeft formatie om scholen te adviseren bij de keuzes.

- ❖ Binnen het samenwerkingsverband kunnen scholen in hun HB-aanbod elkaar aanvullen om te komen tot een passend aanbod voor een specifieke hoogbegaafde leerling.
- ❖ De uitspraak 'dit kunnen wij niet' vraagt om een out of the box aanpak. De specialist op bestuursniveau raadpleegt de specialist van het SWV wanneer alle bekende mogelijkheden binnen het SWV zijn bekeken en er nog steeds niet gekomen kan worden tot een passend aanbod.

Minimumeisen voor basisondersteuning binnen ons SWV op niveau 3

- Er is beleid over passend onderwijs voor (hoog)begaafde leerlingen inclusief visie, invulling begrip (hoog)begaafdheid, doelstelling, beoogde resultaten, benoeming doelgroep, professionaliseringsplan en begroting
- Structurele signalering in onder-, midden en bovenbouw
- Er zijn aanvullende verrijkingdoelen geformuleerd
- Voor minimaal 2 domeinen (bijvoorbeeld Taal en Rekenen) wordt structureel de lesstof compact aangeboden: minimaal compacten tot 60% en dus 40% schrappen
- De vrijgekomen tijd na compacten wordt structureel aangevuld met passend verrijkingsstof op basis van de geformuleerde verrijkingdoelen
- Het verrijkingsmateriaal sluit aan bij de leerdoelen en onderwijsbehoeftes van (hoog)begaafde leerlingen
- Differentiatie vindt plaats in het rooster (weektaak), leerdoelen en instructie voor de onder-, midden- en bovenbouw (hoog)begaafde leerlingen

Belangrijke voorwaarde: De bovenstaande minimumeisen basisondersteuning worden in elke klas door elke leerkracht gegeven: onafhankelijk van de leerkracht krijgt de (hoog)begaafde leerling alle leerjaren minimaal de basisondersteuning.

Te volgen stappen in het kort

1. Maak een leerlingprofiel, wat kenmerkt voor deze leerling passend onderwijsaanbod?
2. Bespreek dit zsm met ouders, welke ideeën, aanpassingen en vragen zijn er?
3. Benut expertise van de specialist HB voor coaching leerkracht of plan van aanpak
4. In ieder geval aanbod binnen de basisondersteuning van de school (niveau 3)
5. Mogelijk aanvullend aanbod vanuit plusgroepen (niveau 4) en extra ondersteuning (arrangementen gedrag en of leren)
6. Mogelijk aanvullend aanbod vanuit andere scholen/ besturen in ons SWV
7. Vraag blijft? Schakel via het Loket (dossier!) de specialist van het SWV in!

Contact: c.hebels@swvdrechtsteden.nl / e.stam@swvdrechtsteden.nl